

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Zofia
Nazwisko: Pelczarska
Nazwisko rodowe: Kos lub Koss
Miejsce urodzenia: Dynów
Data urodzenia: 16-06-1897
Imię ojca: Nicefor
Imię matki: Teresa
Znany/a też jako: Zofia Pelczarska
urodzony/a 16- 06-1897
Imiona rodziców: Nikifor Teresa

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
-----------------	-----------------	-------

Mikrofilm z akt kontrolno-śledczych Resoru Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie w sprawie prowadzonej od listopada do grudnia 1944 przeciwko Zofii Pelczarskiej, podejrzaney, oskarżonej, a następnie skazanej za przynależność do Armii Krajowej do 06.11.1944, kiedy została aresztowana przez Rosjan w swoim mieszkaniu przy ul. Sierociej w Lublinie. Protokół z rewizji w miejscu jej zamieszkania (06.11) i protokoły z jej przesłuchań do 19.11.1944 sporządzono w języku rosyjskim. Dalsze czynności sygnowali śledczy RBP. Zofia Pelczarska, z zawodu nauczycielka, przed uwięzieniem pracowała w szkole powszechnej nr 12. W zeznaniach potwierdziła przynależność do AK od sierpnia 1943, w tym kierowanie w Wojskowej Służbie Kobiet oddziałem zajmującym się mieszkaniami konspiracyjnymi i skrzynkami pocztowymi. Nosila ps. „Ciotka”/ „Ciocia”. Twierdziła, że „po wypędzeniu Niemców” nie prowadziła aktywnej działalności, w październiku 1944 skontaktowano się z nią celem zorganizowania zaplecza kancelaryjno-kadrowego dla Dowódcy Obwodu AK na m. Lublin, otrzymała też pieniądze na przygotowanie paczek dla uwięzionych członków AK. Rozpytywano ją wielokrotnie o działalność i osoby, z którymi współpracowała w konspiracji. Zaprotokołowano również jej stwierdzenia, że jako członek AK uznaje tylko „rząd polski emigracyjny Mikołajczyka”, a nie PKWN i „dyrektyw” tego drugiego „nie wykonuje” oraz to, że złożyła „przysięgę na wierność” polskiemu rządowi w Londynie. Dnia 22.11.1944 skierowano ją do Więzienia na Zamku w Lublinie (w dokumentach brak informacji, gdzie przetrzymywano ją wcześniej). RBP wszczął formalnie śledztwo przeciwko niej 01.12.1944 (nr R-343) i tego samego dnia je zakończył, uznając, że jej czyn „zawiera znamiona przestępstwa” z art. 1 Dekretu z 30.10.1944 o ochronie Państwa. Podprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej oskarżył Z. Pelczarską, iż „nie bacząc na to, że organizacja AK została Dekretami PKWN rozwiązana, należała do tej organizacji” do dnia aresztowania, a jej działalność w WSK w tym okresie polegała na „wyszukaniu konspiracyjnego mieszkania, werbowaniu łączniczek do org. AK, kontaktowaniu się z wybitnymi i czynnymi członkami org. AK, przyjęciu pieniędzy od org. AK”. Dnia 05.12.1944 Prokuratura przesłała akta sprawy do Sądu Wojskowego Lubelskiego Garnizonu, zaś 07.12 Sąd ten zatwierdził Akt oskarżenia, mimo uchybień formalnych, tj. braku daty jego sporządzenia, braku protokołu zatrzymania oskarżonej oraz faktu, że świadków nie uprzedzono o odpowiedzialności za składanie fałszywych zeznań (pismo NPW do SWLG z 05.12.1944, Protokół posiedzenia niejawnego SWLG z 07.12.1944). Według dokumentów Z. Pelczarską zaznajomiono z treścią Aktu oskarżenia 08.12.1944, o godz. 13.45. Po 15 minutach rozpoczęła się niejawna rozprawa w jej sprawie – „bez udziału prokuratora i obrońcy” (GL. 177/44). O godz. 16 ogłoszono wyrok. Sąd skazał ją na karę śmierci oraz „utrata praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze”. Wyrok był ostateczny i nie podlegał zaskarżeniu. Jej prośbę o ulaskawienie odrzucono. Dnia 17.12.1944, w zastępstwie Naczelnego Dowódcy WP, wyrok zatwierdził gen. Karol Świerczewski. Według Protokołu jego wykonania, Zofię Pelczarską rozstrzelano 18.12.1944 o godz. 19.10. W materiałach znajduje się też korespondencja z jej mężem, który pismem z 03.05.1947 zwrócił się o informację na temat losu żony. Wojskowy Sąd Okręgowy w Lublinie powiadomił go 01.09.1948 o skazaniu Z. Pelczarskiej na karę śmierci i dacie wykonania wyroku. Akta kontrolno-śledcze jej sprawy złożono w archiwum MBP 01.10.1945 pod sygn. 207/Śl, następnie sygn. 207/III. W 1977 roku wykonano z nich mikrofilm o sygn. 178/3. Dokumentację aktową zniszczono w 1985 roku za Protokołem Nr 82. Zachował się mikrofilm.

Mikrofilm o sygn. IPN BU 01236/53 (178/3), zapisy kartoteczno-ewidencyjne.

Księga główna więźniów śledczych Więzienia na Zamku w Lublinie za okres 09.10-11.12.1944. Pod poz. 1359 znajduje się zapis dotyczący Zofii Pelczarskiej - zamieszkałej w Lublinie, nauczycielki, narodowości polskiej, wyznania rzymsko-katolickiego. Podano tu, że nakaz jej aresztowania wydał Resort Bezpieczeństwa Publicznego, w Więzieniu na Zamku osadzono ją 23.11.1944. W rubryce mającej zawierać kwalifikację prawną czynu wpisano „AK”.	Akta o sygn. IPN Lu 3/18.
Księga więźniów śledczych Więzienia na Zamku w Lublinie za okres 25.10.1944 - 22.02.1945. Pod poz. 600 znajduje się zapis dotyczący Zofii Pelczarskiej, oskarżonej o „AK”, osadzonej 23.11.1944, na podstawie rozkazu RBP z 22.11.1944. W rubryce zawierającej datę przerwania aresztu wpisano: „18.12.[19]44”, zaś w „Uwagach” odnotowano: „ubył[a]”.	Akta o sygn. IPN Lu 3/19.
Akta osobowe więźnia śledczego-karnego Więzienia na Zamku w Lublinie, dotyczące Zofii Pelczarskiej. Została osadzona jako podejrzana „o przynależność do AK”, zgodnie z Nakazem przyjęcia z 22.11.1944, skierowanym przez Kierownika Sekcji VII RBP do Komendanta tego więzienia. W aktach znajduje się odpis Wyroku Sądu Wojskowego Lubelskiego Garnizonu, który 08.12.1944 orzekł, iż „działanie przestępne oskarżonej w pełni wyczerpuje znamiona przestępstwa przewidzianego art. 1 Dekretu z dn. 30.X.1944 r.” i w związku z tym skazał Zofię Pelczarską na karę śmierci oraz „utrata praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze”. Włączono tu również egzemplarz Protokołu wykonania na niej wyroku śmierci z 18.12.1944, opatrzonego podpisami stwierdzających jej zgon: prokuratora Wojskowego Garnizonu Lubelskiego, lekarza oraz dowódcy plutonu egzekucyjnego, jak też obecnych przy egzekucji: kapelana wojskowego i komendanta więzienia. Dnia 28.10.1974 akta więzienne Z. Pelczarskiej złożono w archiwum Wydziału „C” KW MO Lublin pod sygn. 14562/III, natomiast w 1990 roku przekazano je do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie.	Akta o sygn. IPN Lu 3/218 (1/19/44, XIIa/157, 14562/III), zapisy kartoteczno-ewidencyjne.
Notatki informacyjne z opracowania pod względem ewidencyjno-operacyjnym i archiwalnym akt więziennych, złożonych w Wydziale „C” KW MO/WUSW Lublin (w grupie sygnaturowej III), wyłączone z materiałów archiwalnych w związku z przekazaniem ich w 1990 roku do OKBZpNP w Lublinie. Znajduje się tu notatka z opracowania akt osobowych Zofii Pelczarskiej - więźniarki Więzienia na Zamku w Lublinie, wyłączona z akt o sygn. 14562/III. Zawiera ona skrótowy opis jej działalność w AK, sprawy karnej oraz wyroku. Ujęto też informacje o kartach wypełnionych przy archiwizacji materiałów i wzmiankę o wykorzystaniu ich w 1974 roku do tzw. „faktologii” (gromadzenie danych źródłowych i sporządzanie „Charakterystyk” podziemia zbrojnego w okresie okupacji niemieckiej i po II wojnie światowej).	Akta o sygn. IPN Lu 0374/24.

Materiały depozytowe (dokumenty tożsamości, fotografie, protokoły rewizji osobistej) dotyczące osób aresztowanych w latach 1944-1945, zgromadzone przez WUBP Warszawa. Znajduje się tu m.in. kenkarta Zofii Pelczarskiej, wydana 28.05.1942 przez okupacyjne władze niemieckie, wyłączona z akt kontrolno-śledczych jej sprawy o sygn. 207/III (z akt śledczych wynikało, że dokument zabrano podczas rewizji w mieszkaniu Z. Pelczarskiej 06.11.1944).

Akta o sygn. IPN BU 01480/827 (23).

Akta nadzoru Naczelnej Prokuratury Wojskowej z grudnia 1944 (nr Pr.N. 124/44) w sprawie Zofii Pelczarskiej, oskarżonej o czyn z art. 1 Dekretu PKWN z dnia 30.10.1944 o ochronie Państwa. Znajdują się tu m.in. pisane ręcznie postanowienia (w pozostałej dokumentacji mają formę wypełnionych formularzy), wydane przez oficera śledczego Resortu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie w postępowaniu prowadzonym przeciwko Z. Pelczarskiej (nr akt R-343), tj. o wszczęciu śledztwa, o dołączeniu kenkarty jako dowodu rzeczowego, o zastosowaniu aresztu jako środka zapobiegawczego, o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej, o zamknięciu śledztwa – wszystkie sporządzone jednego dnia: 01.12.1944. Do NPW przekazano też egzemplarz Aktu oskarżenia oraz odpis Wyroku (nr 0280/44 – tak w dok.), jaki zapadł wobec Zofii Pelczarskiej 08.12.1944 przed Sądem Wojskowym Lubelskiego Garnizonu i został zatwierdzony 17.12.1944 przez gen. dyw. Karola Świerczewskiego. Zgodnie z dyspozycją przesłano tam także Protokół wykonania wyroku śmierci na Z. Pelczarskiej w dniu 18.12.1944. Do akt dołączono Rewizję nadzwyczajną Ministra Sprawiedliwości z października 1990 (SK III 633/733/90), wniesioną na rzecz Zofii Pelczarskiej oraz Wyrok Sądu Najwyższego z 07.03.1991 (V KRN 457/90), który uniewinnił ją od czynu przypisanego jej w 1944 roku, uznając m.in., że „celem tego procesu była likwidacja w majestacie prawa przeciwnika politycznego narzuconej Narodowi Polskiemu władzy”.

Akta o sygn. IPN BU 837/228 (Pr.N. 124/44, 329/55/228), Rewizja nadzwyczajna Ministra Sprawiedliwości nr SK III 633/733/90 w aktach o sygn. IPN BU 724/17 (Rewizje nadzwyczajne Ministra Sprawiedliwości wniesione do Sądu Najwyższego dot. osób represjonowanych z powodów politycznych, 1990), akta o sygn. IPN BU 3547/249 (Rewizja nadzwyczajna Ministra Sprawiedliwości i Wyrok SN sygn. akt V KRN 457/90 w sprawie Zofii Pelczarskiej, 1990-1991).

Obwoluta akt Sądu Wojskowego Lubelskiego Garnizonu/ Okręgowego Sądu Wojskowego Nr VII w sprawie karnej nr GL. 177/44, prowadzonej przez SWLG w grudniu 1944 przeciwko Zofii Pelczarskiej. Wewnątrz znajduje się jedynie Karta przeglądowa akt z wpisem z 30.06.1955 (informacja o dokumencie MBP na 1 karcie) oraz odpis pisma Zastępcy Szefa Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z 16.10.1953, przy którym przesłał on do Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego akta sprawy GL. 177/44 – „do dalszego urzędowania”.

Akta o sygn. IPN BU 872/2435 (GL. 177/44, Arch./148/44/VII, 2463/306).

Akta Sądu Wojskowego Lubelskiego Garnizonu/ Okręgowego Sądu Wojskowego Nr VII w sprawie karnej nr GL. 133/45, prowadzonej na przełomie 1944/1945 roku wobec aresztowanego w październiku 1944 ówczesnego Komendanta Obwodu AK Lublin - miasto. Pseudonim organizacyjny Zofii Pelczarskiej, tj. „Ciotka”, pojawia się w protokołach jego przesłuchań z 24.12 i 25.12.1944. Był o nią wtedy rozpytywany przez śledczych RBP. Potwierdził kontakty, jakie mieli w AK w związku z organizowaniem pomocy dla uwięzionych członków tej organizacji. Stanowiło to jedno z zadań „Ciotki”. Zeznał jednocześnie, iż nie zna jej imienia i nazwiska ani adresu. Wiedział natomiast, że była nauczycielką, opisał też jej wygląd: „wzrostu [...] niskiego, brunetka, szpakowata, twarz pełna, brwi słabo zarysowane (...)”.	Akta o sygn. IPN BU 872/2606 (GL. 133/45, 306/55/2637).
Repertorium Najwyższego Sądu Wojskowego „Najwyższy wymiar kary”, obejmujące wyroki zapadłe w 1944 roku. Pod poz. 254 znajduje się zapis dotyczący Zofii Pelczarskiej, odnoszący się do skazania jej na karę śmierci. Zawiera on kwalifikację prawną czynu – art. 1 Dekretu PKWN (z 30.10.1944), nr sprawy – 177/44, skrótową nazwę sądu, przed którym zapadł wyrok – Sąd Wojskowy Lubelskiego Garnizonu, datę jego wydania – 08.12.1944, datę zatwierdzenia – 17.12.1944 i datę wykonania wyroku – 18.12.1944. Wpisano też nazwisko przewodniczącego składu sędziowskiego – ppor. (Marian) Bartoń oraz nazwisko zatwierdzającego tenże wyrok – gen. (Karol) Świerczewski.	Akta o sygn. IPN BU 878/47 (III/433/47).
Materiały śledcze i operacyjne Wydziału Śledczego oraz Wydziału III WUBP/WUdsBP Lublin z lat 1944-1955, dotyczące członków AK-WiN z terenu Lubelszczyzny, w tym pełniących w tych strukturach funkcje kierownicze, aresztowanych przez organy bezpieczeństwa po wkroczeniu do Lublina wojsk sowieckich i polskich. Dokumentację tę zarchiwizowano pod sygn. 4047/III. Tom 4 akt zawiera oryginalne dokumenty AK-WiN z lat 1944-1945, pozyskane przez UB/UdsBP (m.in. raporty, meldunki, rozkazy personalne). Wśród nich znajduje się „Lista rozstrzelanych AK-owców na Zamku w Lublinie za okres od 13.XII.44 r. do 9.I.45 r.”, podpisana pseudonimem „Sarna”. W grupie osób, na których wykonano wyrok 18.12.1944 wpisano nazwisko Zofii Pelczarskiej, z dodatkowymi informacjami: „Lublin, kier[ownicza]. szkoły”.	Akta o sygn. IPN Lu 06/719, t. 4 (4047/III).

„Charakterystyka Nr 5 [pierwotnie Nr IV A] dotycząca nielegalnej organizacji AK-WiN Obwodu Lublin – miasto, działającej w okresie od lipca 1944 r. do kwietnia 1947 r.”, wydrukowana 06.06.1979, z załączonymi „Kwestionariuszami członków” tej organizacji oraz „Charakterystyka Nr 85 nielegalnej organizacji Armia Krajowa Obwodu Lublin – miasto, działającej w okresie od lipca 1944 r. do września 1945 r.”, druk 10.03.1984, wraz z „Kwestionariuszami członków”. Opracowania te przygotowano w Wydziale „C” KW MO/WUSW Lublin, a ich egzemplarze przekazano też do Biura „C” MSW. Zofię Pelczarską ps. „Ciotka” wymieniono w części opisowej, w której omówiono m.in. działalność, organizację i obsadę personalną Obwodu AK na m. Lublin. Została tu wskazana jako referentka Wojskowej Służby Kobiet w okresie „od lipca do października 1944”. Do obu „Charakterystyk” sporządzono też jej imienne „Kwestionariusze osobowe” (odpowiednio z 30.10.1974 i 09.10.1983), zawierające krótkie notki na temat jej działalności w Armii Krajowej podczas okupacji niemieckiej i „po wyzwoleniu”, gdzie „pełniła funkcję referentki WSK w Obwodzie Lublin – miasto”. Odnotowano również: „Aresztowana (brak daty) i sądzona”, „Wyr[okiem]. Wojsk. Sądu Garnizonu Lubelskiego dn. 8.XII.1944 r. skazana na karę śmierci”. Natomiast w punkcie mającym zawierać „obecne miejsce zamieszkania i pracy” wpisano: „Dnia 18.XII.1944 r. wyrok wykonano”. Podstawę źródłową do opracowania obu „Kwestionariuszy” stanowiły akta 14562/III, przechowywane w archiwum Wydziału „C” KW MO/WUSW Lublin, pozyskane przez UB „materiały oryginalne” AK i akta z CAW sygn. 2456/306.

Akta o sygn. IPN Lu 0136/16, t. 1-2 (116/28, Charakterystyka Nr 5), sygn. IPN Lu 0136/18 (116/30), sygn. IPN Lu 0136/124 (116/136, Charakterystyka Nr 85), sygn. IPN Lu 0136/125 (116/137), sygn. IPN BU 0187/5, t. 1-2 (Charakterystyka Nr 5, p. 5), sygn. IPN BU 0187/83, t. 1, 3 (Charakterystyka Nr 85, p. 87).

„Kwestionariusze osobowe członków nielegalnych organizacji” sporządzone w Wydziale II Biura „C” MSW. Znajduje się tu „Kwestionariusz osobowy” Zofii Pelczarskiej, opracowany 03.04.1974 w oparciu o akta kontrolno-śledcze sygn. 207/III. Zawiera on ustalenia z tego śledztwa na temat przynależności Z. Pelczarskiej do Armii Krajowej od 1943 roku do aresztowania w dniu 06.11.1944. Podano m.in., że „brała czynny udział w nielegalnej organizacji WSK (Wojskowa Służba Kobiet)”, w której „zajmowała kierownicze stanowisko”, kierując „oddziałem łączników i konspiracyjnych mieszkań”, wskazano kontakty organizacyjne z Komendantem Obwodu AK Lublin – miasto oraz z Kwatermistrzem. Odnotowano także, iż „uznawała tylko Rząd Emigracyjny” i wpisano dane na temat jej skazania i wyroku.

IPN BU 0423/7103

Protokoły zdawczo-odbiorcze akt przekazanych przez Wydział „C” KW MO Lublin do Archiwum Państwowego w Lublinie w 1969 i 1970 roku (wykazy imienne według daty rocznej skazania). Znajduje się tu m.in. „Wykaz osób skazanych w 1944 r.” dotyczący byłego Więzienia na Zamku w Lublinie, sporządzony 13.07.1970, do którego wpisano Zofię Pelczarską. Podano tu również kwalifikację prawną czynu oraz datę wykonania na niej kary śmierci.

Akta o sygn. IPN Lu 3/16.

Dokumentacja dotycząca ustalania, przechowywania i przekazywania zachowanych materiałów więzień z lat 1944-1956 oraz akt osób osadzonych tam z przyczyn politycznych – korespondencja, protokoły zdawczo-odbiorcze, wykazy zmarłych i straconych (materiały te w różnych okresach pozostawały w dyspozycji jednostek podległych CZŻK, Wydziału „C” KW MO/WUSW Lublin, Archiwum Państwowego w Lublinie, OKBZpNP w Lublinie/ OKŚZpNP IPN w Lublinie). Znajduje się tu m.in. niedatowany, tabelaryczny „Wykaz osób zmarłych lub straconych – przestępstwa polityczne w latach 1944-1956, Zamek – Lublin”, w którym, pod poz. 25 (za 1944 rok) figuruje Zofia Pelczarska. Jako kwalifikację prawną zarzucanego jej czynu wpisano: „AK”. Podano też datę jej osadzenia w Więzieniu na Zamku w Lublinie – 23.11.1944 oraz informację o wykonaniu kary śmierci w dniu 18.12.1944. Podstawę tych informacji stanowiła Księga główna więźniów za lata 1944-1945. W kolumnie pn. „Miejsce pogrzebania zwłok” odnotowywano: „brak danych”.

Akta o sygn. IPN Lu 575/3.

Dar osoby prywatnej, obejmujący fotografie kwater osób zamordowanych w Więzieniu na Zamku w Lublinie, znajdujących się na lubelskim cmentarzu przy ul. Unickiej. Na nagrobku Zofii Pelczarskiej zachowano pierwotną tabliczkę z enigmatycznym napisem: „Ś.P. Zofia Pelczarska, nauczycielka, zm. 1944, Pokój jej duszy”, pod którą umieszczono późniejszą tablicę informującą jednoznacznie, iż była kierowniczką szkoły nr 12, referentką Wojskowej Służby Kobiet w Inspektoracie Rejonowym AK Lublin, ps. „Ciotka”, została zabita 18.12.1944 „na Zamku w Lublinie z prowokacyjnym wyrokiem”, w chwili śmierci miała 48 lat.

Akta o sygn. IPN Lu 592/3.